

**Szkoła Prawa Upadłościowego
i Restrukturyzacyjnego**
praktykszkolenia.pl

DZIAŁ SPADKU Z UDZIAŁEM SYNDYKA LUB ZARZĄDCY SPADKOBIERCY. PERSPEKTYWA SĄDOWA I NOTARIALNA

SSR dr Arkadiusz Sadza

Katedra Postępowania
Cywilnego i Międzynarodowego
Prawa Handlowego UMCS

www.praktykszkolenia.pl

Alternatywy – czy realne?

zbycie udziału spadkowego

- **Art. 1051 k.c.:**
 - „Spadkobierca, który spadek przyjął, może spadek ten zbyć w całości lub w części. To samo dotyczy zbycia udziału spadkowego.”
- **Art. 1055 par. 1 k.c.:**
 - „Nabywca spadku ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe w tym samym zakresie co zbywca. Ich odpowiedzialność względem wierzycieli jest solidarna.

zbycie udziału w przedmiocie należącym do spadku

- **Art. 1036 par. 1 k.c.**
 - „Spadkobierca może za zgodą pozostałych spadkobierców rozporządzić udziałem w przedmiocie należącym do spadku. W braku zgody któregośkolwiek z pozostałych spadkobierców rozporządzenie jest bezskuteczne o tyle, o ile naruszałoby uprawnienia przysługujące temu spadkobiercy na podstawie przepisów o dziale spadku.”

czy potrzebne nowe regulacje?

Kompetencje do zbycia udziału w spadku/rozporządzenia udziałem w przedmiocie należącym do spadku

nieważność umów zawartych przez upadłego

- **Art. 120 pr. up.:**
 - Umowa zbycia całości lub części spadku albo całości lub części udziału spadkowego zawarta przez upadłego po ogłoszeniu upadłości jest nieważna. Nieważna jest też dokonana przez niego czynność rozporządzająca udziałem w przedmiocie należącym do spadku, jak i jego zgoda na rozporządzenie udziałem w przedmiocie należącym do spadku przez innego spadkobiercę.

kompetencje syndyka

- **Art. 160 ust. 1 pr. up.:**
 - W sprawach dotyczących masy upadłości syndyk dokonuje czynności w imieniu własnym na rachunek upadłego.

Umowny dział spadku

nieważność czynności upadłego

- **Art. 75 ust. 1 pr. up.:**
 - Z dniem ogłoszenia upadłości upadły traci prawo zarządu oraz możliwość korzystania z mienia wchodzącego do masy upadłości i rozporządzania nim.
- **Art. 77 ust. 1 pr. up.:**
 - Czynności prawne upadłego dotyczące mienia wchodzącego do masy upadłości są nieważne.

kompetencje syndyka

- **Art. 160 ust. 1 pr. up.:**
 - W sprawach dotyczących masy upadłości syndyk dokonuje czynności w imieniu własnym na rachunek upadłego.

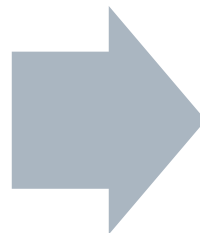
konieczna odmowa ze strony notariusza

(P. Zimmerman, w: *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, Warszawa 2025, teza 3 do art. 120 pr. up.)

Dział spadku w razie braku ww. umów

czy możliwe jest dokonanie działu spadku w ramach samego p.u.?

potrzeba/konieczność wszczęcia postępowania działowego (nieprocesowego) – wydział cywilny SR

- postępowanie sądowe „dotyczące masy upadłości”
- po ogłoszeniu upadłości może być wszczęte tylko przez syndyka albo przeciwko niemu (art. 144 ust. 1 pr. up.)
- legitymacja syndyka
- status syndyka w tym postępowaniu

czy to wierzytelność podlegająca zgłoszeniu i ustaleniu w p.u.?

czy można w inny sposób w samym p.u.?

jeżeli zainteresowany nie jest uczestnikiem, sąd wzywa go do udziału w sprawie (art. 510 par. 2 k.p.c.) -> bez zawieszania postępowania

Uczestnictwo syndyka w postępowaniu działowym wszczętym przed ogłoszeniem upadłości

art. 174 par. 1 pkt 4 k.p.c.:

Sąd zawiesza postępowanie z urzędu jeżeli postępowanie dotyczy masy upadłości, masy układowej lub masy sanacyjnej i ogłoszono upadłość lub wszczęto wtórne postępowanie upadłościowe albo ustanowiono zarządcę w postępowaniu restrukturyzacyjnym.

- odpowiednie stosowanie w post. nieprocesowym (art. 13 par. 2 k.p.c.)
- wezwanie syndyka do udziału w sprawie (art. 174 par. 3 k.p.c. w zw. z art. 13 par. 2 k.p.c.)
- podjęcie postępowania już z chwilą ustalenia osoby pełniącej funkcję syndyka (art. 180 par. 1 pkt 5 ppkt b k.p.c. w zw. z art. 13 par. 2 k.p.c.)
- żądanie działu spadku a wierzytelność

czy stosujemy art. 145 pr. up.?

Upadły/dłużnik jako spadkobierca a postępowanie o dział spadku

fragment szerszego zagadnienia wpływu upadłości i post. restr. na postępowanie cywilne

- dość obszerna literatura przedmiotu (co do wpływu na proces)
- z zagadnień dotyczących wpływu na postępowanie nieprocesowe:
 - A. Jakubecki, *Wybrane problemy postępowania nieprocesowego toczącego się po ogłoszeniu upadłości uczestnika na przykładzie postępowań działowych*, w: *Proces cywilny. Nauka-Kodyfikacja-Praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. P. Grzegorczyk, K. Knoppek, M. Walasik, Warszawa 2012, s. 697-736.

Postępowanie o dział spadku

ważniejsze (w świetle badanej tematyki) regulacje

- **art. 684 k.p.c.:** Skład i wartość spadku ulegającego podziałowi ustala sąd.
- **art. 681 k.p.c.:** Jeżeli stwierdzenie nabycia spadku jeszcze nie nastąpiło i nie został sporządzony zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia, postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku wydaje sąd w toku postępowania działowego, stosując przepisy rozdziału 8.
- **art. 687 k.p.c.:** W braku podstaw do wydania postanowienia działowego na podstawie zgodnego wniosku uczestników, dział spadku będzie rozpoznany według przepisów poniższych.
- **art. 688 k.p.c.:** Do działu spadku stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zniesienia współwłasności, a w szczególności art. 618 § 2 i 3.

a) brak związania sądu wolą
spadkodawców (III CRN 180/80)

b) zasada: zgodny podział

c) sposoby podziału:

- podział w naturze + ew. dopłata
 - przyznanie jednemu ze spadkobierców ze spłatą
 - sprzedaż licytacyjna

Stwierdzenie nabycia spadku w postępowaniu działowym (art. 681 k.p.c.) - problem

**rozstrzygnięcie sądu co do s.n.s. w postępowaniu o dział spadku ->
oddzielne postanowienie, zaskarżalne**

- dział spadku a prawomocność postanowienia o s.n.s.

problem zapewnienia spadkowego (art. 671 k.p.c. w zw. z art. 681 k.p.c.)

- status upadłego -> czy staje się uczestnikiem?
- zapewnienie spadkowe to inny niż zeznania świadka środek dowodowy

analogie: przesłuchanie na podstawie art. 299 k.p.c. strony w znaczeniu materialnym w procesie wszczętym przez stronę w znaczeniu formalnym

Rozstrzyganie o istnieniu zapisów/wzajemnych roszczeniach (art. 686 k.p.c.) - problem

obligatoryjna kumulacja ->

jak w postępowaniu o zniesienie współwłasności (art. 618 par. 2-3 w zw. z art. 688 k.p.c.)

- co do zasady brak możliwości prowadzenia odrębnych postępowań + brak możliwości zgłaszania roszczeń po prawomocnym zakończeniu post. działowego

czy w razie skierowania ich przeciw upadłemu są to wierzytelności podlegające zgłoszeniu do masy upadłości?

- jeżeli **tak** i roszczenia te zgłoszono w postępowaniu działowym **przed upadłością** -
> **zawieszenie postępowania działowego w części, tj. w tym zakresie** (art. 174 par. 1 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 13 par. 2 k.p.c. w zw. z art. 145 pr. up. – tam gdzie się stosuje ten ostatni)
- jeżeli **tak** i zgłasza się je w post. działowym dopiero **po upadłości** ->
 - problem, jak powinien zachować się sąd (przekazanie do sędziego-komisarza? odrzucenie wniosku? inne?)
 - zob. np. A. Machowska, *Pozew w postępowaniu cywilnym po ogłoszeniu upadłości pozwanego*, MoP 2017, nr 20

Ustalanie składu spadku - problem

w masie upadłości prawo własności przedmiotu spadkowego, w którym upadły ma tylko udział

- **art. 69 ust. 3 pr. up.:**
 - Domniemywa się, że rzeczy znajdujące się w posiadaniu upadłego w dniu ogłoszenia upadłości należą do majątku upadłego.
- **czy sąd w p.niepr. może samodzielnie „wyłączyć” ten udział z masy ustalając skład spadku?**
 - **jeżeli nie -> zawieszenie postępowania (art. 177 par. 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 13 par. 2 k.p.c.)?**

czy notariusz może w ww. przypadkach dokonać czynności?

PYTANIA

- czy rozbudować treść art. 177 par. 2 k.p.c.?
- czy dodać szczególny przepis usuwający lukę w pr. up.?
- czy syndyk powinien mieć uprawnienie do wyłączenia z masy z urzędu?

Sądowy dział spadku – orzeczenie i skutki

wpływ rozstrzygnięcia sądu na dalszy kształt postępowania upadłościowego

- konstytutywny charakter orzeczenia i integralność orzeczenia działowego
- „wyłączenie” z masy upadłości -> [czy potrzebne są dodatkowe czynności?]
- ewentualne zobowiązania masy upadłości

ewentualna sprzedaż licytacyjna

- komornik na podstawie art. 1066 i n. k.p.c. w toku egzekucji w celu zniesienia współwłasności w drodze sprzedaży publicznej (wobec art. 1071 k.p.c.)
- **postępowanie egzekucyjne a art. 146 pr. up.**
 - odrębny od egzekucji świadczeń pieniężnych rodzaj egzekucji

czy skierowane do majątku
wchodzącego w skład masy
upadłości?

Dział spadku z udziałem zarządcy przymusowego

art. 40 ust. 3 pr. up.:

- Do czynności dłużnika dotyczących jego majątku objętego zarządem przymusowym stosuje się odpowiednio przepisy art. 77-79.

art. 40 ust. 4 pr. up.:

- Do zarządcy przymusowego przepisy art. 38 ust. 1a-3 oraz przepisy ustawy o syndyku stosuje się odpowiednio.

art. 174 par. 1 pkt 5 k.p.c. (stosowany w zw. z art. 13 par. 2 k.p.c.):

Sąd zawiesza postępowanie z urzędu, jeżeli ustanowiono zarządcę przymusowego w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości lub zarządcę tymczasowego w postępowaniu o otwarcie postępowania sanacyjnego, a postępowanie dotyczy majątku objętego zabezpieczeniem

Dział spadku z udziałem zarządcy w postępowaniu restrukturyzacyjnym

art. 53 pr. restr.: W sprawach dotyczących masy sanacyjnej zarządca dokonuje czynności w imieniu własnym na rachunek dłużnika.

art. 51 ust. 3 pr. restr.: Do zarządcy powołanego w przyspieszonym postępowaniu układowym lub postępowaniu układowym przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio.

art. 67 ust. 2 pr. restr.: Czynności prawne dokonane przez dłużnika dotyczące mienia, wobec którego dłużnik utracił prawo zarządu, są nieważne.

art. 311 ust. 1 pr. restr.: Postępowania sądowe, administracyjne, sądowoadministracyjne i przed sądami polubownymi dotyczące masy sanacyjnej mogą być wszczęte i prowadzone wyłącznie przez zarządcę albo przeciwko niemu. Postępowania te zarządca prowadzi w imieniu własnym na rzecz dłużnika.

art. 174 par. 1 pkt 5 k.p.c. (stosowany w zw. z art. 13 par. 2 k.p.c.):

Sąd zawiesza postępowanie z urzędu, jeżeli ustanowiono zarządcę przymusowego w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości lub zarządcę tymczasowego w postępowaniu o otwarcie postępowania sanacyjnego, a postępowanie dotyczy majątku objętego zabezpieczeniem

Wnioski

co najmniej kilka przypadków „kolizji” rozwiązań przewidzianych w k.p.c./k.c. z rozwiązaniami przewidzianymi w pr. up.

problemy do dalszej dyskusji:

- czy potrzebne inne uregulowanie kwestii odpowiedzialności nabywcy (art. 1051 k.c.)?
- czy potrzebne uregulowania dotyczące statusu upadłego w postępowaniu działowym, w którym orzeka się o s.n.s.?
- czy potrzebne uregulowania wypełniające lukę w przepisach o zawieszeniu postępowania, powstającą w razie konieczności wyłączenia z masy upadłości przedmiotu objętego domniemaniem z art. 69 ust. 3 pr. up.?
- czy potrzebne uregulowania pozwalające rozwiązać ww. problem inaczej?
- czy potrzebne inne rozwiązanie kolizji między art. 686 k.p.c. a przepisami pr. up.?

Szkoła Prawa Upadłościowego
i Restrukturyzacyjnego
praktykszkolenia.pl

DZIĘKUJEMY

KONTAKT

☎ 692 036 003

✉ kontakt@praktykszkolenia.pl

🌐 praktykszkolenia.pl